

Gombár Zsófia¹

A német igazságszolgáltatás felépítése és működése

Bevezetés

„*Iustitia est regnorum fundamentum*” áll a bécsi *Heldentor* belső oldalán. E latin közmondás volt I. Ferenc ausztriai császár jelmondata, mely magyarra fordítva így áll: Az igazság az országok alapja. Az igazság elég tág fogalom, éppen ezért egyetlen meghatározásba, való sűrítése nem is lehetséges. Azonban azon kijelentés, mely a bécsi hősök kapuján áll nagyon is fontos megfogalmazás, hiszen gondoljunk bele, milyen lenne egy birodalom vagy közösség ahol nem lelhető fel igazság? Az igazság egyfajta erkölcsi alap, norma melyet minden ember követ, hiszen annak hiányában az emberek közti együttműködés nem valósulna meg. Az igazságot a törvényekből, szokásjogból és egyéb szabályokból tudjuk megismerni, hiszen e szabályok ténylegesen meghatározzák a társadalmi formák rendjét.

Az igazságszolgáltatás² arra szolgál, hogy egy jogvitát végleg eldöntsön, megállapítsa az egyéni jogsérelmet, egy olyan tevékenység, mely a bírósági jogalkalmazás útján teljesül ki és ez által biztosítja a jogvédelmet.³ E tevékenység azonban csakis akkor biztosított leginkább, amikor a Montesquieu nevéhez köthető hatalmi ágak szétválasztásának elve megvalósul. Ezen elv szerint a törvényhozói, a végrehajtói és a bírói, azaz az igazságszolgáltatás ne egy kézben összpontosuljon, hanem egymástól elkülönült szervek kezébe.

Házi dolgozatom témája a német igazságszolgáltatás felépítése és működése így természetesen nagyon fontos megemlíteni, hogy a német alkotmány értelmében a bírák a két hatalmi ágtól elkülönülve, azoktól teljesen függetlenül végzik munkájukat.⁴ Ezen rendelkezés alkotmányi szintre emelése nagyon fontos, hogy a jogállamiság és az igazságszolgáltatás pártatlansága megvalósuljon.

Dolgozatomat egy rövid bírósági szervezetrendszerrel ismertetném, melyben megemlítem annak fő típusait. Ezt követően ismertetem a bírák jogállását, amelyben kitérek majd az Alkotmánybírák és ülnökök szerepére. Röviden kitérek az ügyészségre, valamint az ügyvédek szerepére is. Dolgozatomat végül egy összegzéssel zárom.

I. A német bírósági szervek

Mint azt a bevezetőmben is ismertettem a német bíróságok a további két hatalmi ágtól függetlenül látják⁵ el feladataikat biztosítva ezzel a teljes jogvédelmet. A Német Szövetségi

---

¹ Joghallgató, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

² Az igazságszolgáltatás szempontjairól részletesen lásd: DUBBER, MARKUS D.: Criminal jurisdiction and conceptions of penalty in comparative perspective. – Aspects of jurisdiction. In: The University of Toronto Law Journal. 63. évf. 2. szám, pp. 2013 256-263 https://www.jstor.org/stable/pdf/24311916.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search_solr_cloud%252Fcontrol&freqid=excelsior%3Ab2476560047cb9bcf57f9fcb98d9aadd (Letöltés időpontja: 2020. október 24)

³ TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ, SCHANDA BALÁZS: *Bevezetés az alkotmányjogba; Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei* 2014 https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14.html#id549246 (Letöltés időpontja: 2020. november 20.)

⁴ BADÓ ATTILA: *A jogrendszerek világa – Jogi alapismeretek*. 2020. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 32. p.

⁵ „Minden állami hatalom az emberektől származik. Ezt az emberek választások és népszavazásokon, valamint speciális törvényhozói, végrehajtói és igazságszolgáltatási szerveken keresztül gyakorolják” Német Szövetségi Köztársaság alaptörvénye 20. cikk (2), Saját fordítás

Köztársaság Alkotmánya⁶ biztosítja az emberek számára az igazságszolgáltatás igénybevételét. Ezáltal biztosítja az emberek alkotmányos jogát arra, hogyha jogsérelem éri őket bírói úton azt orvosolhassák.⁷ Így a német igazságszolgáltatás és az igazságszolgáltatás egészében szolgálja az állampolgárok alapjogainak érvényesítését, ezáltal a jogbéke megvalósítását.⁸ A német alkotmány is, csakúgy, mint Magyarország Alaptörvénye rögzít bizonyos igazságszolgáltatási alapelveket, melyek biztosítják a jogállamiság feltételeit. E alapelvekhez tartozik az igazságszolgáltatás bírói monopóliuma⁹, a bírósághoz fordulás joga és a tisztességes eljáráshoz való jog¹⁰, valamint a bírói függetlenség az igazságszolgáltatás egységének elve.¹¹

A német alkotmány 92. cikke szerint a bírói hatalmat a Szövetségi Alkotmánybíróságon és az alkotmányban előírt szövetségi és tartományi bíróságokon keresztül kell gyakorolni. Maga a bírászkodás a tartományok feladata, a szövetség csupán az alkotmány által előírt esetekben hozhat létre saját bíróságokat. Az alkotmány 95. cikke azonban leírja az úgynevezett kötelező bíróságokat, melyek legfelsőbb bíróságként fognak szolgálni a tartományi bírászkodás körében.¹² Ez alapján a német bírósági szervezet három fő részre osztható. Beszélhetünk úgynevezett rendes bíróságokról, speciális, szakosított bíróságokról, valamint alkotmánybíráskodásról. Mindezen bíróságokat további szintre lehet osztani, így beszélhetünk továbbá szövetségi és tartományi alkotmánybíráskodásról, szakosított bíráskodásról, valamint rendes bíróságokról. A továbbiakban e szervek feladatait, hatásköreit, létrejöttét és a rá vonatkozó szabályokat szeretném ismertetni.

1. A hagyományos bíráskodás

Hagyományos bíráskodáson értjük mindazon bíráskodási hatáskört, melyek nem sorolhatóak egyes szakosított bíráskodáshoz, tehát ide értve minden büntetőbírói és polgári bírói hatáskört. Ennek megfelelően a hagyományos bíráskodáson belül megkülönböztetünk polgári és büntető igazságszolgáltatást.¹³ A hagyományos bíráskodás bírói felépítése és működésére a decentralizáció jellemző, azaz a hatalmat és a jogkört, több különálló egység között osztják fel, az egyetlen központon kívül, ezáltal csökkentve a központosítást. Így Németországban szövetségi és tartományi bírói fórumok egyaránt működnek. Ezáltal a német hagyományos bíráskodás négy szintre osztható. Beszélhetünk helyi, regionális, tartományi és szövetségi bíróságokról.¹⁴

---

⁶ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Továbbiakban: GG) <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf> (Letöltés időpontja: 2020. november 11.) Dolgozatomhoz felhasználtam továbbá ezen alkotmány angol fordítását is https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html#p0111 (Letöltés időpontja: 2020. november 11.)

⁷ GG 19. cikk (4)

⁸ DETLEV W. BELLING - SZŰCS TÜNDE: *Bevezetés a német jogba*. 2011, Acta Universitatis Szegediensis : forum : acta juridica et politica, 94.p.

⁹ GG 92. cikk

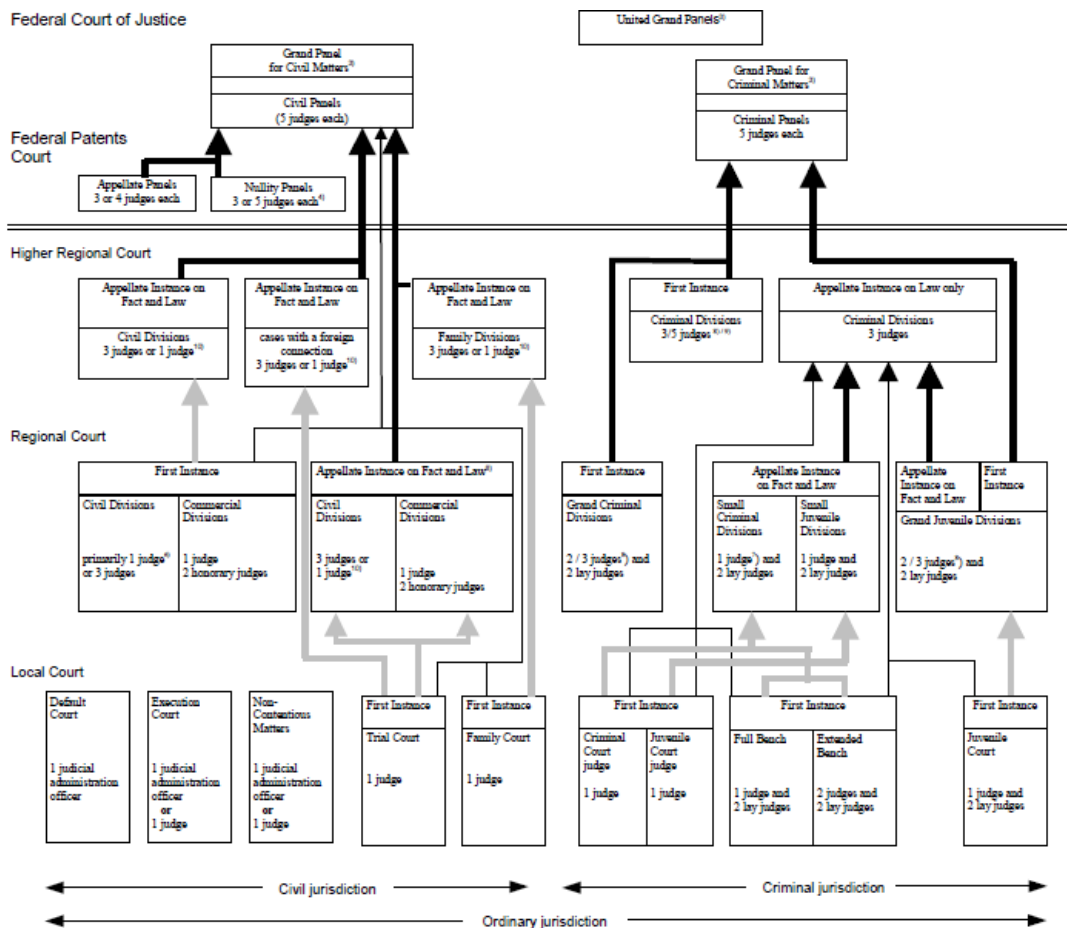
¹⁰ GG. 103. cikk (1)-(3)

¹¹ GG 97. cikk (1)

¹² DETLEV W. BELLING - SZŰCS TÜNDE (2011) 98.p.

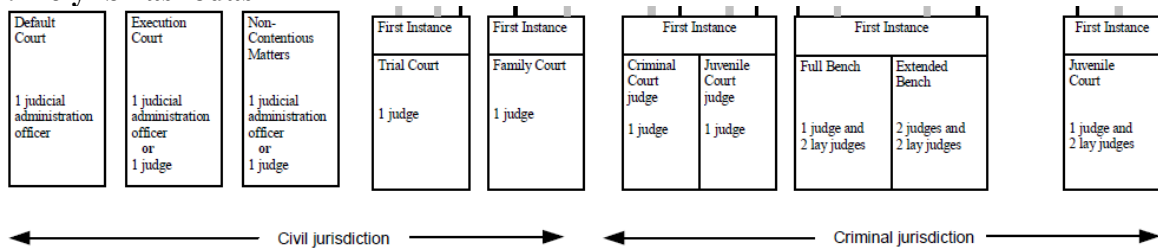
¹³ DETLEV W. BELLING - SZŰCS TÜNDE (2011) 99. p.

¹⁴ *Gerichtsverfassungsgesetz* Németország bírói szervezetéről szóló törvény 12 § http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.html#p0197 (Letöltés időpontja: 2020. november 14.) Továbbiakban: GVG

I.1.1. ábra
A hagyományos bírói rendszer felépítése¹⁵

1.1. Helyi bírászkodás

I.1.1.1. ábra¹⁶

A helyi bíróságok, német szóhasználat szerint *Amtsgerichte* elsőfokú fórumként járnak el polgári és büntető ügyekben. Mindazon esetekben, melyre a büntetőtörvénykönyv legfeljebb négy év szabadságvesztést ír elő egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsok tárgyalják az adott ügyet, ezt nevezzük *Schöffengericht*nek, azaz ülnökbíróságnak.¹⁷ Minden más esetben egyesbírák járnak el. Büntetőügyekben a helyi bíróságok első fokon járnak el, kivéve, ha az ügy elbírálását a törvény más bíróságok hatáskörébe utalja.¹⁸ Mivel helyi bíróságokról beszélünk, e

¹⁵The Courts of Law in the Federal Republic of Germany In: Federal Ministry of Justice and Consumer Protection, Structure and Organisation https://www.bmfv.de/EN/Ministry/StructureOrganisation/StructureOrganisation_node.html (Letöltés időpontja: 2020. november 13.) Továbbiakban: *A német bírósági hierarchia*

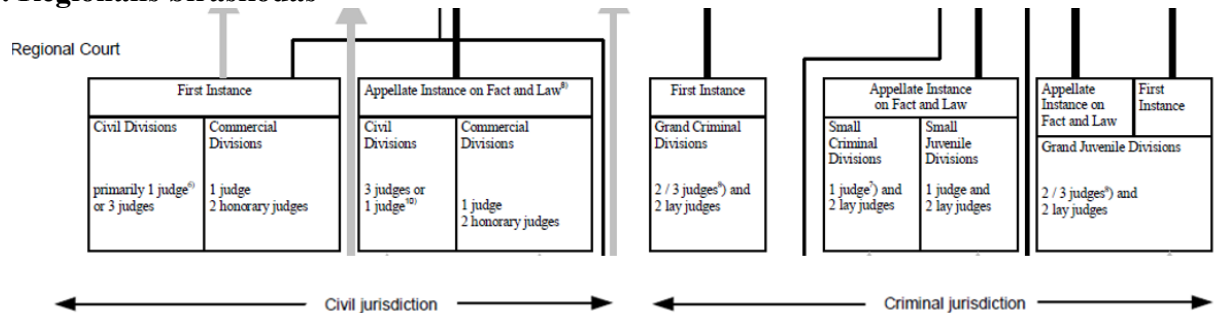
¹⁶ *A német bírósági hierarchia*, A helyi bírászkodás

¹⁷ BADÓ ATTILA (2020) 34.p.

¹⁸ GVG 24 § (1)-(2)

bíróságok soha nem lehetnek vegyes folyamodású bíróságok, hiszen a bírósági hierarchia legalsó szintjén helyezkednek el. E bíróságoktól, mind a regionális, mind pedig tartományi szintű bírói fórumokhoz lehetséges a fellebbezés, ha a törvény úgy rendelkezik.

1.2. Regionális bírászkodás

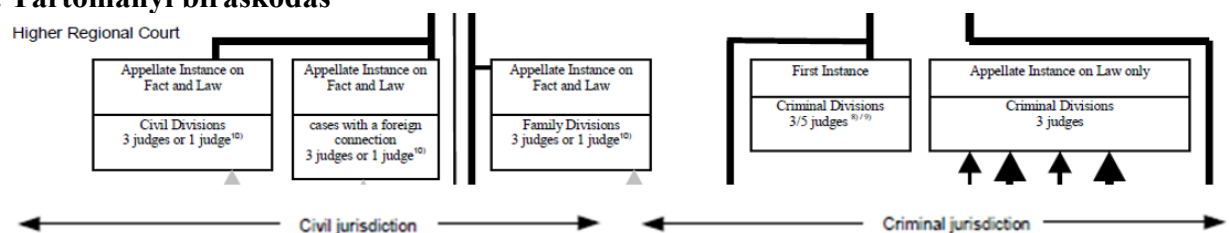

I.1.2.1. ábra¹⁹

A regionális bíróság, azaz a *Landgericht* hatáskörébe tartozik, amely nem tartozik sem a helyi bíróság, sem a regionális felsőbbbíróság hatáskörébe. Ide tartozik tehát minden olyan bűncselekmény, amely miatt várhatóan négy évnél hosszabb szabadságvesztés kiszabása várható. A német büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch), csakúgy mint a magyar különbséget tesz vétség (Vergehen) és bűntett (Verbrechen) között. E szerint bűntett minden olyan bűncselekmény, amelyre a törvény legalább egyévi szabadságvesztés kiszabását rendeli.²⁰ Ezek alapján a regionális bíróságok csakis bűntetteket, míg a helyi bíróságok bűntetteket és vétségeket is elbírálnak. Azonban jól látszik, hogy a bűntett sokkal súlyosabb, mint maga a vétség, hiszen a vétséget akár pénzbírsággal is ki lehet büntetni²¹

A regionális bíróságok tehát vegyes folyamodású bíróságok, azaz első- és másodfokon egyaránt rendelkeznek hatáskörrel. Első fokon az 5000 €-nél nagyobb pertárgyértékű polgári és a négy éves szabadságvesztésnél súlyosabb büntetőügyeket, másodfokon pedig a helyi bíróságoktól befolyt fellebbezéseket be bírálják el. ²² Első fokon a „büntető nagytanács” jár el (*Große Stafkammer*) jár el, amely általában három bíróból és két ülnökből áll. Másodfokon, a benyújtott fellebbezéseket egy hivatásos bíró és két ülnökből álló „büntető kistanács” (*Kleine Stafkammer*) bírálja el.²³

1.3. Tartományi bírászkodás

I.1.3.1. ábra²⁴

¹⁹ A német bírósági hierarchia. A regionális bírászkodás

²⁰ ISMERETLEN SZERZŐ: *Rendes bíróságok – Németország*. 2020. In: European Justice https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-de-maximizeMS-hu.do?member=1&fbclid=IwAR0P8NxWef3EwXyHcaZ_nPqAY7vzWP2EeSkriuK77TZbc-qULKSwE6CyRqU (Letöltés időpontja: 2020. október 24.) Továbbiakban: *Rendes bíróságok -- Németország*

²¹ Strafgesetzbuch, Német polgári törvénykönyv 12 § <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (Letöltés időpontja: 2020. november 20.) Továbbiakban: StGB

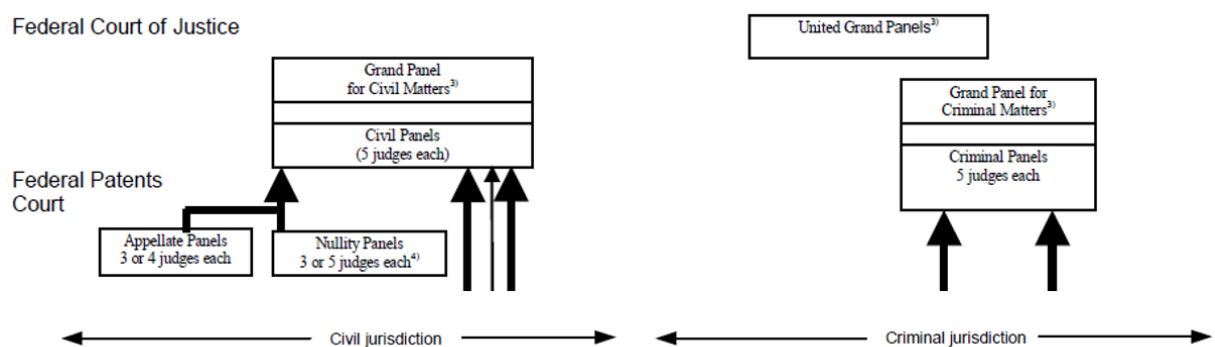
²² BADÓ 2020, 34.p.

²³ *Rendes bíróságok – Németország*

²⁴ A német bírósági hierarchia, A regionális felsőbbbírászkodás

A tartományi bírászkodás, más néven a regionális felsőbbírászkodás mind első- mind pedig másodfokon eljár. Első fokon jár el a Németország bírósági szervezetéről szóló törvény 120 § (1) és (2) bekezdésében felsorolt esetekben, amelyek többsége a Németországi Szövetségi Köztársaság biztonságára vagy fennállására veszélyt jelentő bűncselekmények, azaz a legsúlyosabb bűnesetek tartoznak a hatáskörébe. A helyi és regionális bíróságoktól egyaránt lehet e fórumhoz fellebbezni. A helyi bíróságoktól történő fellebbezést, amely a tartományi bírói fórumhoz történik „ugrófellebbezésnek” nevezzük. E fórumon főszabály szerint három hivatásos bíróból álló tanács, kivételes esetben pedig egyesbíró jár el. Lehetőség van felülvizsgálati kérelem beadására is a másodfokon jogerőssé vált ítéletekkel szemben, amennyiben annak jogi részével nem ért egyet az adott személy. E felülvizsgálati kérelmet szövetségi szinten a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság öt hivatásos bíróból álló tanácsai bírálják el.

1.4. Szövetségi szint

I.1.4.1. ábra²⁵

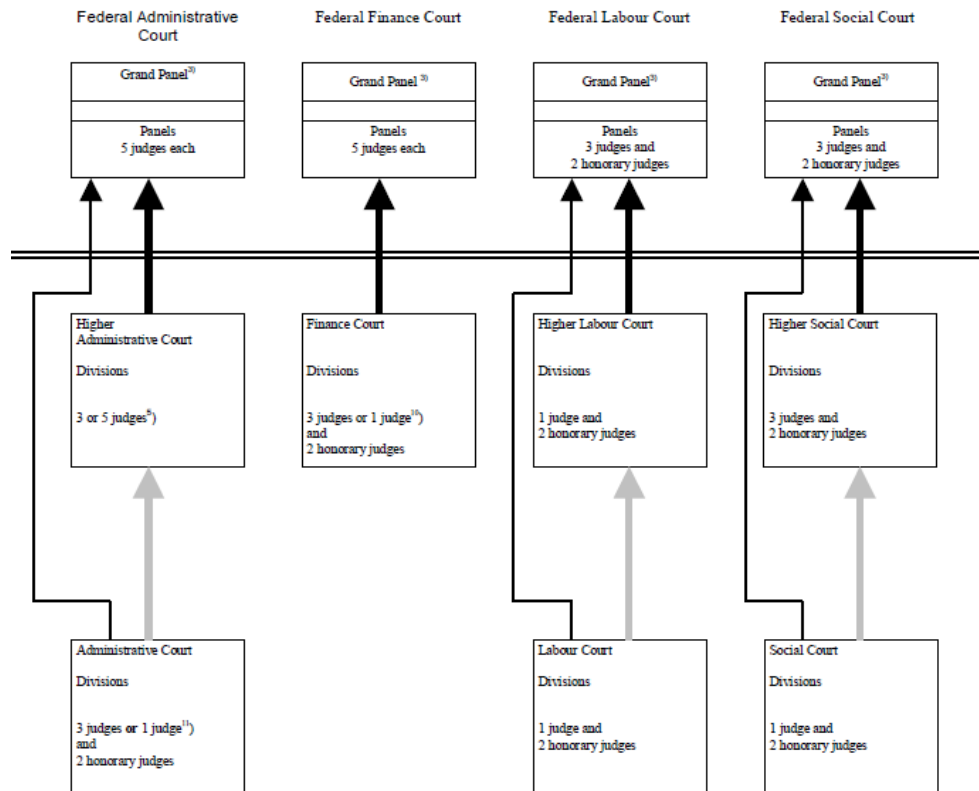
A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság csakis fellebbviteli fórumként működik. Mint fellebbviteli fórum másodfokon bírálja el mind a regionális felsőbbíróság, azaz a tartományi bíróság első fokon hozott ítéleteit, valamint a regionális bíróság büntető nagytanácsának valamennyi határozata elleni jogorvoslatait.²⁶ Nem csupán fellebbviteli fórumként, hanem – mint azt az előző fejezetben említettem – a hierarchiában alacsonyabb rendű bírói fórumoktól felülvizsgálati kérelemmel lehet élni e szervhez Mindkét esetben társas bírók bírálják el e fellebbezéseket vagy felülvizsgálati kérelmeket.

²⁵ A német bírósági hierarchia, A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság

²⁶ GvG 135 § (1)

2. A speciális, szakosított bírászkodás

Az általános hatáskörű bíróságok mellett léteznek olyan bírói fórumok, amelyek speciális szakértelmű ügyeket tárgyalnak. Németországban négy ilyen speciális hatáskörrel rendelkező ország van, név szerint: Közigazgatási, Munkaügyi, Pénzügyi és Szociális Bíróság. E bíróságok mind regionális szinten helyezkednek el, kivételt ez alól csakis a Pénzügyi Bíróság képez, ugyan is e bíróság a regionális felsőbbbírósági szinten helyezkedik el.

I.2.1. ábra
A speciális bírósági rendszer felépítése²⁷

2.1. Közigazgatási bírászkodás

E bírói fórumhoz főként a közhivatalok söntéseit kifogásoló polgári ügyeknek a tárgyalása zajlik, továbbá a közjogi intézmények egymás közötti vitás ügyeinek rendezése is e fórumon keresztül valósul meg, feltéve, ha az nem alkotmányjogi kérdéseket érint.²⁸ E bírói fórum a regionális bíróságok szintjén helyezkedik el, innen tény és jogkérdésekkel fellebbezni a Közigazgatási Felsőbírósághoz, valamint kizárólag jogkérdésekkel a Közigazgatási Szövetségi Bírósághoz lehet. A közigazgatási bíróságokon általában három hivatásos bíró és két ülnök jár el, míg felsőbb szinten ülnökök nélkül három kivételes esetekben öt tagból álló bírói tanács.

2.2. Munkaügyi bírászkodás

A munkaügyi bíróságok a nevükből adódóan kizárólag munkajogból eredő jogvitákat bírálja el, azonban némely munkajoghoz tartozó ügyben a rendes és a szociális bíróságok is eljárhatnak. Az itt zajló vitás ügyek nagy része a munkavállaló és a munkáltató közti munkaviszonyból ered, főként a munkaviszony megszüntetésével kapcsolatban.²⁹ Itt is,

²⁷ *A német bírósági hierarchia, A speciális bírászkodás*

²⁸ DETLEV W. BELLING - SZÚCS TÜNDE (2011) 100.p.

²⁹ DETLEV W. BELLING - SZÚCS TÜNDE (2011) 100.p.

csakugyan, mint az előző speciális bíróságnál megjelenik az ülnökök részvétele. Fellebbezni csakugyan, mint a közigazgatási bíróságoknál, tény és jogkérdésekkel egyaránt lehet. Azonban itt is érvényesül azon elv, hogy kizárólag jogkérdésekkel a Szövetségi Munkaügyi Bírósághoz lehet.

2.3. Pénzügyi bírászkodás

A többi bírósági ággal ellentétben e bírói ág mindössze kétszintű. A pénzügyi bírászkodás a pénzügyi szervek adózási döntéseivel szemben benyújtott ellenvetések elbírálásával foglalkozik.³⁰ E bírói fórumtól fellebbezni, lévén, hogy e szerv csupán kétszintű, csakis a Szövetségi Pénzügyi Bírósághoz lehet. Ülnökök részvétele itt is megfigyelhető, valamint ellentétben a munkaügyi bíróságokkal itt hármasszintű bírói tanács segíti a döntés meghozatalát.

2.4. Szociális bírászkodás

Németországban a szociális ügyekben történő igazságszolgáltatás a közigazgatási bírászkodás egy sajátos ága, amely a szociális biztonsággal, kapcsolatos ügyekkel foglalkozik. E bírói fórumok a szociális igazgatási szervek egyes döntéseinek a jogszerűségét vizsgálják. Ezzel az igazságszolgáltatási tevékenységgel az úgynevezett szociális jogok, azaz a második generációs jogok védelmét szolgálják.³¹ A szociális bíróságokon, hasonlóan a munkaügyi bíróságokhoz egy bíróból és két ülnökből álló tanács jár el. Fellebbezni a Szociális Felsőbírósághoz, valamint a Szövetségi Szociális Bírósághoz egyaránt lehetséges.

2.2. Szövetségi speciális bírászkodás

A német alkotmány 95. cikke kimondja, hogy a szövetségi speciális bíróságokat a regionális szinten működő speciális bíróságok legfelsőbb bíróságaként hozza létre. Ezek alapján a már említett speciális bíróságok legfelső bíróságaként meg lehet különböztetni Szövetségi Közigazgatási Bíróságot, Szövetségi Pénzügyi Bíróságot, Szövetségi Munkaügyi Bíróságot és Szövetségi Szociális Bíróságot. E szervek mind fellebbviteli fórumként működnek. E szövetségi fórumokat kötelező létre hozni, azonban léteznek további bíróságok, melyeket nem köt ez a kötelező erő, azonban a szövetségi szinten helyezkednek el. Ilyen bíróságok közé tartozik a szabadalmi bíróság, a katonai büntetőbíróságok és a közjogi szolgálatot teljesítő személyek fegyelmi ügyeivel foglalkozó bíróság. E bírósági formák közül mindössze a Szabadalmi és a Külföldön Állomásozó Katonák Szolgálatáért Felelős Bíróság létrehozására került sor.³² A Szövetségi Szabadalmi Bíróság a szabadalmi jogvitákban rendelkezik hatáskörrel, azonban kizárólag a Német Szabadalmi Hivatal döntésével szemben benyújtott fellebbezéssel lehet fordulni e szervhez.

3. Alkotmánybírászkodás

Az alkotmánybírászkodás az alkotmányos rend és az alkotmányban biztosított jogok védelme, valamint a jogrendszer belső összhangjának megőrzése érdekében működik. Tevékenysége különösen a törvények, valamint más jogszabályok alkotmányosságának vizsgálata és elbírálása. A különböző államok a saját igényeikhez mérten, saját intézményi jellemzőihez mérten vezették be. Az alkotmánybírászkodásnak három nagy modellje ismert, a centralizált és a decentralizált, valamint e kettő elem vegyítésével kialakult speciális

³⁰ DETLEV W. BELLING - SZÚCS TÜNDE (2011) 100.p.

³¹ DETLEV W. BELLING - SZÚCS TÜNDE (2011) 101.p.

³² DETLEV W. BELLING - SZÚCS TÜNDE (2011) 101.p.

alkotmánybíráskodás. A centralizált alkotmánybírásga jellemző, hogy az alkotmánybíráskodás külön szervezet keretében folyik, míg a decentralizált alkotmánybíráskodás a rendes bíróságok szervezeti keretei között fejlődött ki.³³ Németország a centralizált alkotmánybíráskodás modelljét követi.

A Parlamenti Tanács 1948-ban ült össze és 1949. május 8-án elfogadta a német alaptörvényt, benne az alkotmánybírásga vonatkozó 92–94. cikkelyekkel. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság azonban, első ülését csupán két és fél évvel a német alaptörvény elfogadását követően, 1951. szeptember elején tartotta meg. Az alaptörvény csupán az alapelveket rögzítették, melyek csupán az alkotmánybíróság szerepére összpontosultak.³⁴ Nem szabályozták azt sem, hogy az alkotmánybíróság a bírósági rendszer szerves részét képezi-e majd, mint a többi szövetségi bíróság vagy egy elkülönült alkotmányos szerv lesz-e. A Parlamenti Tanácsban lezajlott hosszas vitáknak az eredménye végül egy a rendes bírói rendszerbe be nem tagozódott alkotmánybíróság lett.³⁵

3.1. Tartományi szint

Németország 1947 és 1955 között valamennyi tartományában létrehozta a saját alkotmánybíróságát, melyeknek hatásköre a tartományi jogalkotás alkotmányos vizsgálatára terjed ki. A tartományi alkotmánybíróságok döntése ellen a Szövetségi Alkotmánybírósághoz lehet fellebbezéssel élni.³⁶

3.2. Szövetségi szint

A német alkotmánybíróság legfőbb szerve a Szövetségi Alkotmánybíróság (*Bundesverfassungsgericht*), melynek legfontosabb feladata az alkotmányba foglalt rendelkezések védelme és betartása. Hatásköre emiatt nagyon széles. Feladatai közül kiemelkedik a szövetségi és tagállami normák alkotmányos szabályokkal való összeütközésének vizsgálata, azaz az absztrakt normakontroll, az alkotmányjogi panasz elbírálása,³⁷ valamint egyes jogvitákban az alkotmányellenesnek vélt jogszabály felülvizsgálata, ha azt az eljáró bíró az alkotmánybírósághoz utalta.

II. A bírák jogállása

A bírói hivatást szövetségi és tartományi szinten is a bírákról szóló német törvény (*Deutsches Richtergesetz – DRiG*) szabályozza. A tartományok bíráinak felügyeletét az egyes tartományok igazságügy-minisztériumai látják el, így az igazságszolgáltatás kizárólag a végrehajtás felügyelete alatt áll. Ezáltal a szövetségi szintű bírák a tárgy szerint hatáskörrel rendelkező szövetségi minisztériumok látják el.³⁸ Ez alól csupán a Szövetségi

---

³³ DOBOS EVELIN: *A centralizált modell Európában* 2014. In: Az alkotmánybíráskodás szervezeti modelljeinek összehasonlító elemzése. Diskurzus 4. évf. 2. sz. <https://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/diskurzus/2014/2/dobos.pdf> (Letöltés időpontja: 2020. november 24.) 12-16. p.

³⁴ PÓCZA KÁLMÁN: *Politika és alkotmánybíróság a Bundesverfassungsgericht létrejötté*. 2014. Külügyi Szemle 13. évf. 1. sz. pp.111-131 https://kki.hu/assets/upload/07_Pecza.pdf (Letöltés időpontja: 2020.október 24) 112-113. p.

³⁵ PÓCZA KÁLMÁN (2014) 114-115. p.

³⁶ BADÓ 2020, 33.p.

³⁷ DOBOS EVELIN (2014) 18.p.

³⁸ ISMERETLEN SZERZŐ: *Jogászai hivatások – Németország*. 2013.In: European Justice https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-de-hu.do?member=1 (Letöltés időpontja: 2020. november 19.) Továbbiakban: Jogászai hivatások – Németország

Alkotmánybíróság bírái a kivételek, ők ugyanis semmilyen kormányzati igazgatás alá nem tartoznak. A Szövetségi Alkotmánybíróság ez által költségvetési igényét saját maga nyújtja be a kormánynak jóváhagyásra.³⁹

1. Rendes bírák

Szövetségi vagy tartományi szinten látják el feladataikat. A legtöbb bíró tartományok bíróságain dolgozik. A fent említettek szerint egyesbíró és több bíróból álló tanács is ítélkezhet egy adott tartományi bíróságon.⁴⁰ A szövetségi bírák szövetségi szinten látják el feladataikat, mind a hagyományos és a speciális bíróságok esetében. Szövetségi szinten azonban mindig több hivatásos bíróból álló tanács dönt egy adott jogvitáról.

2. Ülnökök

A korábban említettek szerint a hivatásos bírák mellett a büntetőeljárásban ülnökök is részt vesznek. Az ülnökök a szakmai tapasztalataira, képzettségükre tekintettel kapják meg e hivatalt. Németországban az ülnökök részvétele hosszú múltra tekint vissza, egészen a kora középkorig, ahol is *Schöffenenek* jelöltek ki, akik a bíró munkáját segítették.⁴¹ A *Schöffenenek* feladata volt a jogtalálás, mely abban állt, hogy egy adott tényállásra megkeresték az alkalmazandó szokásjogot. Erre azért volt szükség, mert a kijelölt bíró nem mindíg az adott tartományból származott és nem volt tisztában az adott közösség szokásjogával. Az ülnökök segítségével azonban a bíró alkalmazni tudta az ott hatályos szokásjogot.

A bíróságok szervezetéről szóló törvény értelmében az ülnököket ötévente választják⁴²., azonban ülnök csak német állampolgár lehet. Az ülnökök díjazásra jogosultak, melynek összegét a költségterítésről szóló törvény szabályozza.⁴³

3. Alkotmánybírák

A Szövetségi Alkotmánybíróság szervezetét tekintve két szenátusból áll, mindkettőben nyolc-nyolc bírával, akiket fele-fele arányban a *Bundestag* és a *Bundesrat* választ tizenkét évre.⁴⁴ Az alkotmánybírók a rendes bíróktól teljesen eltérő státusszal rendelkeznek, nem tekinthetők pusztán csak jogalkalmazóknak. Az alkotmánybírákat hivatali idejük lejártá előtt kizárólag a Szövetségi elnök döntésével mozdíthatóak el. Továbbá egyetemi oktatáson kívül más munkát nem végezhetnek hivatali idejük alatt. Megbízatusuk nem újítható meg, továbbá hatvannyolcadik életévük betöltésével kötelező nyugdíjba vonulniuk. Megválasztásukhoz feltétel a negyvenedik életév betöltése, továbbá a két államvizsga sikeres teljesítése.⁴⁵

---

³⁹ BADÓ 2020, 36.p.

⁴⁰ *Jogászai hivatások – Németország*

⁴¹ BADÓ 2020, 35.p.

⁴² GVG 36 §

⁴³ GVG 55 §

⁴⁴ DOBOS EVELIN (2014) 17.p.

⁴⁵ BADÓ 2020, 39.p.

III. Ügyészség

Az ügyészség a büntető igazságszolgáltatási rendszer részét képező független szervezet, amelynek az egyes szervei a bíróságokkal azonos szinteken helyezkednek el. Feladataihoz tartozik a nyomozás lefolytatása és a vád képviselése a büntetőeljárásban. A büntetőeljárásban végzett nyomozáshoz az ügyészség bizonyos további személyeket is igénybe vehet, mint például a rendőröket és vámtiszteket. Az ügyészség Németországban hierarchikusan épül fel. Az ügyészség felügyelete a bíróságokéhoz hasonlóan az igazságügyi tárcához tartozik.⁴⁶ Németországban az ügyészség rendszere két fele ágazik, különbséget tehetünk Szövetségi ügyészség és tartományi ügyészség között.

1. Az ügyészség felépítése Németországban

Németországi Szövetségi Köztársaság legmagasabb szintű vádhatósága a szövetségi törvényszék mellett működő szövetségi legfőbb ügyész (*Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof*). Feladata képviselni az ügyészséget súlyos állam elleni bűncselekmények esetén, valamint a nemzetközi büntetőjogot sértő bűncselekmények üldözése is. Közreműködik továbbá a szövetségi törvényszék büntetőtanácsai előtt folyó felülvizsgálati jogorvoslati eljárásban. A szövetségi legfőbb ügyész munkáját a szövetségi igazságügy-miniszter felügyeli.

A vádhatósági feladatok ellátásáért minden egyéb ügyben a tartományi ügyészségek felelősek. Minden tartománynak saját ügyészsége van. Minden tartományi szintű bírósághoz tartozik egy ügyészség, amely ellátja a tartományi bíróság illetékességi területén az ügyészi feladatokat. E tartományi ügyészségeket az illetékes tartományi fellebbviteli bíróságok mellett működő főügyészségek felügyelik és irányítják. A főügyészségeket a tartományok igazságügyi-minisztériumai felügyelik.⁴⁷

2. Az ügyészi hivatás Németországban

Az ügyészek feladata, hogy pártatlanul járjanak el és nemcsak a súlyosító, hanem az enyhítő körülményeket is vegyék figyelembe. Mind büntető, mint pedig polgári jogi ügyekben is jelentős szerepük van. Büntetőeljárások keretében azonban a legszélesebb hatáskörrel rendelkeznek.⁴⁸

IV. Ügyvédek

Bár közvetlenül az ügyvédek nem az igazságszolgáltatást testesítik meg, azonban dolgozatomban meg szeretném őket említeni, hiszen valamely szinten kapcsolódnak az igazságszolgáltatási rendszerhez. Ekképp nem kívánom e hivatást a részletekig elemezni csupán megemlíteni helyüket az igazságszolgáltatásban.

Az ügyvédek tevékenységére a szövetségi ügyvédi rendtartás törvényi rendelkezései vonatkoznak. Az ügyvédek Németországban 27 regionális ügyvédi kamarába, valamint a szövetségi törvényszék melletti ügyvédi kamarába szerveződnek. Az ügyvédek valamennyi jogi ügyben jogosultak arra, hogy megbízóiknak tanácsot adjanak, és őket képviseljék. A bíróság előtti ügyvédi képviselőt főszabály szerint kötelező, azonban ez alól több kivétel is létezik. Németországban mintegy 160 000 ügyvéd van, akiknek a bírakkal azonos képesítéssel

---

⁴⁶ BADÓ 2020, 40.p.

⁴⁷ *Jogászi hivatások – Németország*

⁴⁸ BADÓ 2020, 40.p.

kell rendelkezniük, azaz a két államvizsga sikeres teljesítésével.⁴⁹ A két államvizsga sikeres teljesítése után a joghallgatók „*Volljuristok*á” azaz teljes értékű jogászokká válnak.⁵⁰

Összegzés

Összességében elmondható, hogy a német bírósági szervezetrendszer, Németország sajátos berendezkedése miatt szintén speciálisan alakul. Elkülöníthetünk tartományi, és szövetségi bírászkodás. Továbbá a tartományi bírászkodáson belül is további területi egységekre, valamint szakosított bírói fórumokat is megkülönböztethetünk. Láthattuk továbbá, a német alkotmánybírászkodás modelljét is, mely a rendes bírósági rendszertől elkülönülve végzi feladatát, a legfőbb jogszabály védelmét. Visszakanyarodva bevezetőmben említett idézethez és az ott leírtakhoz, hogy az igazság és a hozzá kapcsolt igazságszolgáltatás nem más, mint egy adott ország alapja és ezen igazság védelmét a jogi alapokon nyugvó bírói szervezetrendszer és a hozzájuk kapcsolódó igazságszolgáltatási tevékenységet végző egyéb szervek látják el Németországban, kimondható, hogy e szervek összessége adja a német igazságszolgáltatás alapját.

---

⁴⁹ *Jogászi hivatások – Németország*

⁵⁰ BADÓ 37-38.p.

Irodalomjegyzék

BADÓ ATTILA (2020): *A jogrendszerek világa – Jogi alapismeretek*. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 28-41. p.

DETLEV W. BELLING – SZŰCS TÜNDE (2011): *Bevezetés a német jogba*. Acta Universitatis Szegediensis : forum : acta juridica et politica, (1) 1. pp. 89-118 http://acta.bibl.u-szeged.hu/7592/1/juridpol_forum_089-118.pdf

DOBOS EVELIN (2014): *A centralizált modell Európában* In: Az alkotmánybíráskodás szervezeti modelljeinek összehasonlító elemzése. Diskurzus 4. évf. 2. sz. <https://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/diskurzus/2014/2/dobos.pdf>

DUBBER, MARKUS D. (2013): *Criminal jurisdiction and conceptions of penalty in comparative perspective*. The University of Toronto Law Journal. 63. évf. 2. szám, pp. 247-277 https://www.jstor.org/stable/pdf/24311916.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search_solr_clou
[d%252Fcontrol&refreqid=excelsior%3Ab2476560047cb9bcf57f9fcb98d9aadd](https://www.jstor.org/stable/pdf/24311916.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search_solr_clou)

ISMERETLEN SZERZŐ (2013): *Igazságszolgáltatási rendszerek a tagállamokban – Németország* In: European Justice [https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-](https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-)
[16-de-](https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-)

[hu.do?member=1&fbclid=IwAR13LExR5NtVNPXR8MxWxdqTVDbN2vxfW6l6fKBd3GIpMy3jSWa8Q_0yEQo](https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-)

ISMERETLEN SZERZŐ (2013): *Jogászai hivatások – Németország*. In: European Justice https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-de-hu.do?member=1

ISMERETLEN SZERZŐ (2020): *Rendes bíróságok – Németország* In: European Justice https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-de-maximizeMS-
[hu.do?member=1&fbclid=IwAR0P8NxWef3EwXyHcaZ_nPqAY7vzWP2EeSkriuK77TZbc-qULKSwE6CyRqU](https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-de-maximizeMS-)

ISMERETLEN SZERZŐ (2015): *The Courts of Law in the Federal Republic of Germany* In: Federal Ministry of Justice and Consumer Protection, Structure and Organisation https://www.bmjv.de/EN/Ministry/StructureOrganisation/StructureOrganisation_node.html

PÓCZA KÁLMÁN (2014): *Politika és alkotmánybíráskodás a Bundesverfassungsgericht létrejötté*. Külügyi Szemle 13. évf. 1. sz. pp.111-131 https://kki.hu/assets/upload/07_Pecza.pdf

TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ, SCHANDA BALÁZS:(2014) *Bevezetés az alkotmányjogba; Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei*
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14.html#id549246

Felhasznált jogszabályok

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG)

Gerichtsverfassungsgesetz (GVG)

Strafgesetzbuch (StGB)